

Mechitza I: Purpose

BIBLICAL PRECEDENT

שמות פרק טו א, כ-כא

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים... ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלות: ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים:

Shemot 15:1, 20-21

Then Moshe and *Benei Yisrael* sang this song to God and they said: I will sing to God for He has triumphed greatly, horse and his rider He has cast into the sea... And Miryam the prophet, sister of Aharon, took a timbrel in her hand and all the women went out after her with timbrels and with dancing. And Miriam called out responsively to them: Sing to God for He has triumphed greatly, horse and his rider He has cast into the sea...

שמות יט:טו נ

ויאמר אל העם הויו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה:

Shemot 19:15

And he said to the nation, be ready for three days, do not come near a woman.

פרקי דרבי אליעזר, "חורב" פרק מ

ר' פנחס אומר ערב שבת עמדו ישראל בהר סיני עורכין האנשים לבד והנשים לבד

Pirkei De-Rabbi Eliezer 40

Rav Pinchas says: on a Shabbat eve Israel stood at Mount Sinai, arranged with the men to themselves and the women to themselves.

ברכות דף ל:

משנה: אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש...גמ'..אמר רב נחמן בר יצחק מהכא: עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה (תהילים ב:יא). מאי וגילו ברעדה? אמר רב אדא בר מתנא אמר רבה במקום גילה שם תהא רעדה.

Berachot 30b

Mishna: One should only stand to pray with *koved rosh* [seriousness]...Gemara: Rav Nachman bar Yitzchak said [we learn this] from here: “Serve God with awe and rejoice in trembling” (*Tehillim* 2:11). What does “rejoice in trembling” mean? Rav Ada son of Matna said Rabba said: Where there is rejoicing, there should [also] be trembling.

ברכות לא.

תנו רבנן: אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות, ולא מתוך עצלות, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך שיחה, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך שמחה של מצוה.

Berachot 31a

Our Rabbis taught: One should not stand to pray in sadness, and not in laziness, and not in levity, and not in conversation, and not in frivolity [*kalut rosh*], and not in trivial matters, but rather in joy of performing a mitzva.

מגילה כח.

תנו רבנן: בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלות ראש.

Megilla 28a

Our rabbis taught: We do not practice frivolity [*kalut rosh*] in synagogues.

משנה מסכת אבות ג יג

רבי עקיבא אומר שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה.

Mishna Avot 3:13

Rabbi Akiva says: levity and frivolity [*kalut rosh*] accustom one to *erva* [sexual impropriety].

BEIT HA-MIKDASH

קידושין נב:

אשה בעזרה מנין?

Kiddushin 52b

Whence is a woman in the *azara* [inner Temple courtyard]?

תוספות הרא"ש קידושין נב:

... פעמים שנכנסת [לעזרה] כגון סוטה ונזירה לענין תנופה ... ואפילו שלא לצורך אין איסור אם נכנסת ... ומ"מ [=ומכל מקום] שפיר קאמר "אשה בעזרה מנין" משום דלא שכיח מילתא שתכנס כמו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ...

Tosafot Rosh Kiddushin 52b

Sometimes a woman would enter [the *azara*], such as a *Sota* or a *Nazirite* for waving a sacrifice...and even when not necessary, there is no prohibition if she enters [the courtyard]...Still, it is well-stated "Whence is a woman in the *azara*?" Since it is uncommon for her to enter, as it is in synagogues and in *batei midrash*.

שו"ת אורח משפט או"ח לה

אליבא דכו"ע [=דכולי עלמא] היו עזרות מחולקות, בבית – המקדש עזרת נשים לבד ועזרת אנשים לבד, וחמש – עשרה מעלות היו מבדילות בין עזרת הנשים לעזרת האנשים, כמפורש במשנה שם (מדות פרק ב' משנה ה'). והרי השם בעצמו מעיד על הענין, שהרי חלק מיוחד מהעזרה היה נקרא עזרת נשים, וחלק אחד עזרת ישראל דהיינו עזרת אנשים, והיו מובדלין זה מזה ע"י [=על ידי] המעלות. ואנו רואים מזה, שמאז ומעולם זהו דרך הקודש של קדושת ישראל שיהיו במקום קדוש מקומות מיוחדים לאנשים לבד ולנשים לבד.

Responsa Orach Mishpat OC 35

According to all opinions, there were distinct courtyards in *Beit Hamikdash*, a courtyard for women alone and a courtyard for men alone, and fifteen steps separated between the women's courtyard and the men's courtyard, as is explained in the mishna there (*Middot* 2:5). The very name testifies to this, for a special portion of the courtyard was called the courtyard of the women [*ezrat nashim*], and a portion [was called] the Israelites' courtyard, which is the men's courtyard. They were separated from each other by the steps. We see from this, that this was always the sacred way of the sanctity of Israel, that in a sacred place there were places set aside for men alone and for women alone.

תפארת ישראל יכין מידות פרק ב עח

"שער הנשים" [משנה מדות ב:ו]...צריכין לכנוס שם לעמוד אצל הקרבת קרבן...

Tiferet Yisrael Middot 2:78

“The gate of the women” [Mishna Middot 2:6]...They [women] must enter there to stand over the offering of their [personal] sacrifices...

סוכה נא: – נב.

תנו רבנן: בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ, והיו באים לידי קלות ראש, התקינו שיהו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים. ועדיין היו באין לידי קלות ראש. התקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה. היכי עביד הכי? והכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל! (דברי הימים א כח:ט) – אמר רב: קרא אשכחו ודרוש, וספדה הארץ משפחות לבד משפחת בית דוד לבד ונשיהם לבד (זכריה יב:יב). אמרו: והלא דברים קל וחומר. ומה לעתיד לבא – שעוסקין בהספד ואין יצר הרע שולט בהם – אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד, עכשיו שעוסקין בשמחה ויצר הרע שולט בהם – על אחת כמה וכמה.

Sukka 51b-52a

Our rabbis taught: At first women were inside and men outside, but frivolity [*kalut rosh*] ensued. [The sages] enacted for the women to sit outside and the men inside. Still frivolity ensued. They enacted that the women sit above and the men below. How could they do this? Behold it is written “everything [of the Temple plans] is in writing from the hand of God upon me to understand” (*Divrei Hayamim I 28:19*). Rav said: They found a verse and expounded. “And the land mourned, each family to itself, the family of the house of David to itself, and their women to themselves” (*Zecharya 12:12*). They said: Are the matters not a *kal va-chomer* (a fortiori)? Just as in the time to come, when they are occupied with eulogy and the evil inclination has no power over them, the Torah said men to themselves and women to themselves, now that they are occupied with rejoicing [on Sukkot] and the evil inclination has power over them, how much more so [should they be separated]!

משנה מידות ב:ה

והקיפוא כצוצרה שהנשים רואות מלמעלן והאנשים מלמטן כדי שלא יהו מעורבין.

Mishna Middot 2:5

And they surrounded it with a balcony that the women see from above and the men from below, in order that they not be intermingled.

תלמוד ירושלמי סוכה ה:ב

שהיו מעמידין האנשים בפני עצמן והנשים בפני עצמן כהיא דתנינן תמן וחלקה היתה בראשה והקיפוא כצוצטרא שהנשים רואות מלמעלן והאנשים מלמטן כדי

שלא יהו מעורבין. ממי למדו מדבר תורה. [זכריה יב יב] וספדה הארץ משפחות
משפחות לבד

Talmud Yerushalmi Sukka 5:2

That they would place the men by themselves and the women by themselves, as we learned in a mishna (*Middot* 2:5) “and it was smooth at first, and they surrounded it with a balcony that the women would see from above and the men from below, in order that they not be mingled.” From where did they learn it? From a matter of Torah: “And the land will eulogize, each family to itself...” (*Zecharya* 12:12)

מגילה כט.

ואהי להם למקדש מעט, אמר רבי יצחק: אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל.

Megilla 29a

“And I will be for them a small Temple.” Rabbi Yitzchak said: These are the synagogues and *batei midrash* of Babylonia.

Rav Avraham Yitzchak Kook, 'As a Little Sanctuary.' In The Sanctity of the Synagogue, p. 98

According to the Talmud (*Megilla* 29a) synagogues are to be looked upon as sacred Temples-in-miniature. It is, therefore, our duty to exalt them to the same level of holiness as our Holy Temple (may it be rebuilt soon in our day). Indeed, our fathers, in establishing two separate divisions for men and women in the House of Prayer thereby continued the system inaugurated in the Temple.

Rav Yosef B. Soloveitchik, 'On Seating and Sanctification.' In The Sanctity of the Synagogue, p.116

Prayer means communion with the Master of the World, and therefore withdrawal from all and everything....Clearly, the presence of women among men, or of men among women, which often evokes a certain frivolity in the group, either in spirit or in behavior, can contribute little to sanctification or to the deepening of religious feeling; nor can it help instill that mood in which a man must be immersed when he would communicate with the Almighty.

Natalie Gorman, 'My Forbidden (Mechitza) Love Story,' Lilith

...When I sat in a separate space, I found my own space for prayer, one whose contours had nothing to do with who did or didn't come with me to synagogue. As a college student seeking to define her own religious identity, I came to see the *mechitza* as a symbol of my independence, and

of my ability to define my own Jewish experience irrespective of my nuclear family. As a woman among women, what I felt was not kinship (although I was among friends), but rather, the liberating absence of family structure. Now, as an engaged woman, I still enjoy praying independently, without reference to my partner, my new family. The *mechitza* has allowed me to claim prayer as a private space, in which I can shed my various roles and simply be myself.

Joelle Keene, 'My Beloved Mechitza.' Chabad.org

Synagogue becomes one place where we can be with our own gender, something not without a pleasure all its own. So you can say the *mechitza* exists to keep women out, that the genders are identical and all else is cultural conceit. For many of us, though, the *mechitza* opens a door in, perhaps into a more concentrated experience of who we are and certainly into the presence of Gd where holiness and much direction lie.

Lucette Lagnado, 'Prayer Behind the Partition', Wall Street Journal, 23.3.07

As a little girl, I was both enamored of the women's section at the back of my Orthodox synagogue and tormented by it. I lived for Saturday mornings, when my mother and I left our Brooklyn apartment and walked around the corner to sweet, friendly Young Magen David and the cozy partitioned area reserved for women only. It was its own world: intimate, charming, a place that encouraged friendship as well as prayer. Safe at last, I'd think, as I put the rough school week behind me. I'd take a seat next to my mother behind the wooden filigreed divider with clover-shaped holes. My immigrant congregation, made up of families who came from the Middle East, was so small that it was easy to follow the service from our area, and when the Torah scrolls were passed around you'd see women's hands poking through the holes to touch the holy scrolls. Yet I also bristled at the divider and longed to escape to the men's section. The men seemed to have such fun...

Natalie Gorman, 'My Forbidden (Mechitza) Love Story,' Lilith

I don't like the idea of women being sidelined in religious settings or anywhere else... That said, I knew that my male friends on the other side didn't regard me as less intelligent or less able than they. We were separate for reasons of law and tradition in a religious setting, not because they were out to take away my rights or disrespect me as a human... That enabled me to be comfortable with the *mechitza*, and therefore with having it be a part of my experience of *tefillah*, even if I don't love all aspects of it all the time.

NATURE OF THE OBLIGATION

ומקוננים שם עד רביע הלילה האנשים בבית הכנסת שלהם והנשים בבית הכנסת שלהן וכן ביום מקוננים אנשים לבד ונשים לבד עד קרוב לשליש היום.

Kolbo 62

We recite dirges there until the end of the first quarter of the night, the men in their synagogue and the women in their synagogue, And so, too, during the day we recite dirges, the men on their own and the women on their own, until almost a third of the way through the day.

שו"ת ציץ אליעזר חלק ז סימן ח

זהו שלא נזכר בשו"ע [=בשלחן ערוך] מדין עשיית מחיצה בין ביהכ"נ לעז"נ [=בית הכנסת לעזרת נשים] הוא מפני שאז לא היתה קיימת בעיה כזאת בכלל, כי כל בתי הכנסיות היו עשויים באופן שכותל עב היה מפסיק בין ביהכ"נ לעז"נ [=בית הכנסת לעזרת נשים] והיתה מגעת מהרצפה ועד הגג וקול התפלה היה מגיע להם דרך חלונות קטנים או דרך חלולים חלולים, שהיו עשויים בכותל, ולא עלה על הדעת כי תתקיים בכלל בעיה כזאת אם צריכים מחיצה.

Responsa Tzitz Eliezer 7:8

The fact that the Shulchan Aruch did not mention the law of making a *mechitza* between the synagogue and the *ezrat nashim* is because then this question did not exist at all. For all synagogues were constructed in such a way that a thick wall divided the synagogue from the *ezrat nashim*, and it would reach from the floor to the roof and the sound of prayer would reach them [the women] by way of small windows or little apertures, that they would make in the wall, and it did not occur to anyone that such a question of whether we need a *mechitza* [or not] would arise.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן לט

והנה עצם הדין שאף אם האנשים הם בצד אחד והנשים בצד אחר אסורין הן להיות בלא מחיצה הוא לע"ד [=לפי עניות דעת] דינא דאורייתא... איסור שהוא מדרבנן לא ידחה איסור הכל בכתב שהוא מדאורייתא... וכן הוא בירושלמי סוכה פ"ה ה"ב שאמרו ע"ז [=על זה] שעשו התיקון בהוספה על הבנין ממי למדו מדבר תורה עיין שם אלמא שהוא נקרא דבר תורה. ואף שאינו אלא קרא בדברי קבלה... אם היה זה רק מדרבנן לא היה אפשר להוסיף אלא ודאי שהוצרכו לעשות הגזוזטרא מדאורייתא... מסתבר שהוא מדאורייתא בכ"מ [=בכל מקום] קבוץ. ובלא צורך קבוץ אף במקדש מותר שהרי חנה התפללה סמוך לעלי הכהן

...

Iggerot Moshe OC I:39

Behold the essence of the law, that even if men are on one side and women on the other, they are prohibited from being without a *mechitza*, is, in my humble opinion, a Torah-level law. ...A rabbinic prohibition would not override the prohibition [regarding the Temple architecture] of “all is in writing,” which is on a Torah level. So it is in the Yerushalmi *Sukka* 5:2 that they said about this that they made a rectification by adding to the structure [of the Temple], “from what did they learn it? From a matter of Torah” (see there). Therefore, it is called a matter of Torah. Even though the verse is only in the Writings...if it were merely rabbinic it would not be possible to add [to the structure of the Temple]. Rather it is certain that they were required on a Torah level to make the balcony ...It stands to reason that it [the requirement of a *mechitza*] is on a Torah level in every place of congregating. And where there is no need to congregate, it was permissible even in the Temple [without a *mechitza*], for Chana prayed adjacent to Eli the *kohen*...

Rav Yosef D. Soloveitchik, 'An Open Letter,' in The Sanctity of the Synagogue, ed. Baruch Litvin (New York: Ktav, 1987), 140-141.

...There is certainly a requirement for the erection of a partition, and the synagogue which fails to erect one is guilty of violating a very sacred tradition. However, there is a basic difference between this wrong and that of the complete mingling of the sexes, for, as I indicated above, separation has its origin in the Bible itself, whereas the requirement of a *mechitza* must be attributed to a Rabbinic ordinance. The Biblical passage from which the Talmud derives the interdiction against mixed pews [Zechariah 12:12 in *Sukkah* 51b], and also the Pentateuchic injunction, Let him see no unseemly thing in thee (Deuteronomy 23:15), deal with separation only. There is no mention, however, of segregation. The latter has been introduced in accordance with the old maxim, *va'assu seyag latorah*, “Make a fence around the Law (Aboth 1, 1) as a safety measure in order to prevent the mingling of the sexes.

GAZING

רש"י סוכה נא:

שצריך להבדיל אנשים מנשים, ולעשות גדר בישראל שלא יבאו לידי קלקול.

Rashi Sukka 51b

For it is necessary to separate men from women and to make a protective measure in Israel to prevent them coming to immorality.

רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב ח:יב

היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כדי שלא יתערבו אלו עם אלו.

Mishneh Torah, Shofar, Sukka, and Lulav 8:12

They would establish in the Temple a place for the women above and for the men below, in order that they not mingle with each other.

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סוכה ה:ב

ומקום הנשים למעלה על מקום האנשים גבוה ממנו כדי שלא יסתכלו האנשים בנשים.

Rambam, Commentary to the Mishna, Sukka 5:2

The place of the women was above the place of the men, higher than it, in order that the men not gaze at the women.

פסקי רי"ד מסכת סוכה נא:

ועדיין היו באין לידי קלות ראש. פי[רוש] שהיו מסתכלין אילו באילו וקורצין בעיניהן. התקינו שיהו הנשים רואות מלמעלה והאנשים מלמטה.

Piskei Rid Sukka 51b

They still would come to frivolity. That means that they would gaze at each other and wink their eyes. They [the sages] enacted that the women see from above and the men from below.

שו"ת אגרות משה אורח חיים א: לט

שכוונתו בפירושו לסוכה להסתכלות כזאת שיכולה להביא לידי קלות ראש...ואף אם נסתפק בכוונתו בפירושו לדינא אין לנו אלא מש"כ [=מה שכתב] הרמב"ם בהלכותיו... שהוא כדי שלא יהיו מעורבבין... אבל מצד הסתכלות עצמה אין לחוש.

Responsa Iggerot Moshe OC I:39

His [Rambam's] intention in his commentary to Sukka is gazing of the sort that can lead to *kalut rosh*Even if his intent in his commentary is unclear, for halacha we only have what Rambam wrote in his *halachot* [*Mishneh Torah*]...that the purpose is that they not be mingled...but seeing on its own is not cause for halachic concern.

רמב"ם הלכות איסורי ביאה כא : ב

העושה דבר מחוקות אלו הרי הוא חשוד על העריות, ואסור לאדם לקרוץ בידי וברגליו או לרמוז בעיניו לאחת מן העריות או לשחוק עמה או להקל ראש... והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה ונתכוון להנות כמי שנסתכל במקום התורף.

Mishneh Torah, Issurei Bi'a 21:2

One who does one of these [Canaanite] practices is suspected of sexual transgressions, and it is prohibited for a man to signal with his hands or feet or to hint with his eyes to one of the women prohibited to him or to joke with her or to be frivolous... And one who looks even at the little finger of a woman intending to take pleasure from it is like one who looked at her genitalia.

שו"ת שרידי אש א:ח

וברור, שמה שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות שלא יסתכלו האנשים בנשים, כוונתו, שלא יבואו פריצים להסתכל לשם הנאה.

Responsa Seridei Eish I:8

It is clear that what Rambam wrote in his commentary to the Mishna "that the men not look at the women," his intention was that immodest people not come to gaze for the purpose of pleasure.

שו"ת דברי יואל או"ח י

... שהי[ה] החשש רק בשביל ההסתכלות שעפ"י [=שיל פי] רוב א"א [=אי אפשר] להשגיח ע"ז [=על זה] ולהבחין אם הי[תה] הבטה בכוונה, אבל סוף כל סוף הרגישו שהי[תה] בין העם הסתכלות והרהורי עבירה וזה נקרא קלות ראש....

Responsa Divrei Yoel OC 10

...For the concern was solely gazing, for on the whole it is impossible to supervise this and to discern whether the gazing is intentional [for pleasure]. Rather in the end they [the sages at the time of *simchat beit ha-sho'eiva*] felt that there was gazing among the people and thoughts of sin and this is called *kalut rosh*...

שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן קצז

אין להכחיש שאם באמת מסתכלים לשם זנות ואישות עוברים הנשים כמו האנשים דלא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם הוא לאו השוה בכל שמצווין הנשים על הלאוין כמו האנשים... אבל לראות סתם ויביטו באנשים בלי לזון עיניהם דהיינו בלי מחשבה של אישות כמו שרואים הם כרגיל מבית הכנסת של הנשים בודאי לא מצינו לאבותינו ורבותינו שחששו לזה.

Responsa Shevet ha-levi 5:197

One cannot deny that if they [women] really look [at men] for the purpose of sexual pleasure, women transgress like men. For “you shall not stray after your hearts and after your eyes” is a negative commandment that applies equally to everyone, for women are obligated in negative commandments like men... But just to see or to look at men without feasting their eyes, i.e., without sexual thoughts, as they see them regularly from the women’s section of the synagogue, certainly we did not find that our forefathers and rabbi were concerned about that.

שו"ת חתם סופר חלק ה – השמטות סימן קצ

כי אנו מאמינים שכל תפלה או שבח והודאה שמתערב במחשבה ההיא שום הרהור אפי' [לו] באשתו לא תעלה במעלות לפני הי"ת [=השם יתברך] ולא תקובל לפניו ומפני זה אנו מפרישי [ם] הנשי [ם] מן האנשים בבה"כ בפ"ע [=בבית הכנסת בפני עצמן] שלא יבאו לידי הרהור בשעת תפלה ותהי' [ה] תפלה נדחית רחמנא לצלן... וכיון דבררנו דקול באשה ערוה א"כ [=אם כן] הקול המתהלך מעזרת נשים לעזרת אנשי [ם] מעורר הרהור ובטול הכוונה בתפילה.

Responsa Chatam Sofer 5:190

For we believe that every prayer or praise or thanksgiving that mixes with any [sexual] stray thoughts, even of his wife, will not ascend on high before God and will not be received before Him. And therefore, we separate the women from the men in a synagogue to themselves, so that they [the men] not come to stray thoughts at the time of prayer and their prayer be rejected, Heaven help us ...Since we clarified that a woman’s voice is akin to *erva*; if so, the voice that travels from the women’s section to the men’s section arouses stray thoughts and nullifies intentionality during prayer.

ילקוט שמעוני תורה פרשת כי תצא רמז תתקלד

תנא דבי אליהו...לא יעמוד ברשות הרבים ויתפלל מפני דעת הבריות, ולא יעמוד בין הנשים ויתפלל מפני דעת הנשים.

Yalkut Shim'oni Ki Tetzei 934

It was taught in the *beit midrash* of Eliyahu: ...One should not stand in the public domain and pray, because [one is likely to be distracted by] the thoughts of others. And one should not stand among women and pray, because [one is likely to be distracted by] the thoughts of women.

Yael Unterman, 'Of Intruding Eyes and Hidden Things.' Times of Israel

For those people in the synagogue for whom prayer...is a profound communing with God and the transcendent, a great disservice is done, in

my opinion, by placing others in a position where they can easily observe them. It demonstrates a lack of spiritual sensitivity to ignore the magnificent intimacy that takes place when one is praying — an intimacy that should remain private, if the laws of modesty are fully understood...[Once], during the final verse of lecha dodi — the one beginning with bo'i kalah where all turn to face in the opposite direction — I found myself looking down from my front row seat right into the face of a man who was clearly filled with love and ecstasy and communing with God and the Sabbath queen at that moment. I felt truly embarrassed, like a voyeur. That moment was not for me to see; and yet the synagogue's design had let me see it, seated in the front row as I was.

שו"ת שרידי אש א:ח

ואין לחוש כי בשעת התפילה יבואו להסתכל לשם הנאה. וברור, שמה שכתב הרמב"ם שלא יסתכלו היינו לשם הנאה, אבל בהבטה בעלמא אין איסור...ומה שהנערות מתפללות בקול רם – אין בכך כלום. וכבר התירו גדולי אשכנז ובתוכם הגאון ר' עזריאל הילדסהיימר זצ"ל לאנשים ולנשים לזמר ביחד זמירות, משני טעמים: א. תרי קלי לא משתמעו. ב. זמירות קודש אין מביאים להרהור עבירות.

Responsa Seridei Eish, I:8

One should not be concerned that during prayer they [men] will end up gazing [at women] for the purpose of pleasure. It is clear that what Rambam wrote [in his commentary to the Mishna] “that the men not look at the women,” his intention was that they not gaze for the purpose of pleasure, but mere seeing was not prohibited...That the young women pray out loud, there is no issue at all. The great sages of Ashkenaz, among them Rav Azriel Hildesheimer, already permitted men and women to sing Shabbat songs together, for two reasons: 1. Two voices [sounding simultaneously] are not heard. 2. Sacred songs don't bring people to thoughts of transgression.

Mechitza II: Structure

STRUCTURE

שו"ת בני בנימ א:א

בכל תפוצות ישראל בכל הדורות לא נמצאת עזרת נשים שלא היתה מובדלת ברשות מעזרת הגברים, וברוב המקרים היו חדרים נפרדים לגמרי או עליות, ולא עלה על דעת מישהו לאמר ששנוי רשות הוא ענין טפל ומניעת הסתכלות בלבד הוא העיקר...ופשוט שהתופס כלשון הרמב"ם בפרה"מ [פירוש המשניות] תופס כן להחמיר ולא להקל...וצריך להיות בה דין מחיצה מבדלת רשות ולא מחיצה שהגדיים בוקעים תחתיה או שאינה עומדת ברוח מצויה...

Responsa Benei Banim I:1

In the entire range of Jewish settlement through all generations, you cannot find an *ezrat nashim* that was not a separate domain from the *ezrat gevarim*, and in most cases they were completely separate rooms or balconies, and it never occurred to anyone to say that a separate domain was secondary and preventing gazing was the only primary [purpose of *mechitza*]... It is clear that one who maintains like Rambam in his commentary to the mishna maintains thus to be stringent and not to be lenient...[A *mechitza* for prayer] must comply with the laws of a *mechitza* that separates domains, not a *mechitza* that goats can break through underneath or that will not hold in a normal wind...

שו"ת מהר"ם שיק, או"ח ע"ז

ועתה איזה רשעים שלחו יד להרוס בעזרת נשים דבר המפסיק בין עזרת נשים] לעזרת אנשים] שלא תהא סגור לגמרי בקרשי]ם] רק בעמודי]ם] ויוכלו לראו]ת] ולהראות...והנה חלילה לכם להכשרים לשתוק ע"ד [=על דבר] הפריצות שעשו החצופים ההם כי מדינא אנו חייבים לעשות הפסק בין עזרת אנשים לעזרת נשים...שלא יראו אנשים לנשים מפני שמביא לידי קלות ראש ושאר עבירות.

Responsa Maharam Shick OC 77

Now some wicked people have set out their hand to destroy in the women's section the partition between the women's section and the men's section, so it will not be totally enclosed with boards, just with pillars, and they will be able to see and to be seen....And behold, God forbid that you righteous ones should be silent on the immodest deed that those brazen ones have committed, for according to the law we are obligated to make a separation between the men's section and the

women's section...that the men not see the women, because it leads to frivolity [*kalut rosh*] and other transgressions.

שו"ת שרידי אש חלק א סימן ח

אמנם רבני אונגארן מחמירים מאוד ודורשים שהמחיצה תהי[ה] גבוהה למעלה מראשי הנשים, ועוד מרחיקים ללכת ודורשים שבאם אין בביהכ"נ [=בבית הכנסת] מחיצה כזו אסור להתפלל שם, ואסור לנשים לבוא ולהתפלל ומוטב שישארו בבתיהם. וודאי שכוונתם לטובה, לשמור על הצניעות כפי שהיתה נהוגה בדורות הקודמים, אבל בזמננו נשתנה המצב ונשתנו הטבעים, והנשים אם תשארנה בבית ולא תבואנה לביהכ"נ [=לבית הכנסת] תשתכח מהם תורת היהדות לגמרי, ובוודאי שאסור להדיחן ולהרחיקן בגלל חומרא יתירה שאין לה יסוד מוצק בש"ס ופוסקים... ובזמננו הנשים מקפידות מאוד אם מרחיקים אותן מבתי התפילה, והליכה לתפילה בביהכ"נ [=בבית הכנסת] היא בזמננו קיום היהדות לנשים ולאמהות.

Responsa Seridei Eish I:8

Indeed the rabbis of Hungary are very stringent and demand that the *mechitza* be higher than the heads of the women, and they go further and demand that, if the synagogue does not have a *mechitza* like this, it is prohibited to pray there, and it is prohibited for the women to come and pray and it is better for them to stay at home. Certainly their intention is for the good, to preserve modesty as it was practiced in prior generations, but in our times the situation has changed and nature has changed, and if women stay at home and don't come to synagogue, they will lose their Judaism entirely, and it is certainly prohibited to push them away and distance them because of an excessive stringency that has no solid source in the Talmud or halachic authorities...In our time women are very disturbed if we distance them from houses of prayer, and going to prayer in synagogue in our time is the fulfillment of Judaism for women and for mothers.

RAV MOSHE'S RULINGS

שו"ת אגרות משה א"חיים א:לט

בבתי כנסיות שמתקבצין שם אנשים ונשים להתפלל טוב יותר לעשות גזוזטרא שהנשים יהיו למעלה, ואם מאיזה טעם קשה לעשות גזוזטרא צריכים לעשות מחיצה ממש כזו שתמנע מלבוא לידי קלות ראש... ולכן לא סגי גם במחיצה של עשרה טפחים מן הקרקע שאינה כלום לענין קלות ראש שהרי יכולים לדבר ולהרבות שיחה עם הנשים בלי שום קושי וליגע בידיהם ואין לך קלות ראש גדולה מזו ונחשבו כמעורבין ממש ואסור... אבל מסתבר לע"ד [=לפי עניות

דעת] שסגי במחיצה גבוהה עד אחר הכתפים, דהרי חזינן שהמחיצה אינה מצד איסור הסתכלות...

Iggerot Moshe OC I:39

In synagogues where men and women gather to pray, it is better to make a balcony so the women are above. If for some reason it is difficult to make a balcony, they must make a real *mechitza* such that will prevent *kalut rosh*...Therefore, a *mechitza* of ten handbreadths from the ground is also not sufficient, as it has no effect on *kalut rosh*, for they can speak and have converse amply with women without any difficulty, and touch their hands, and there is no *kalut rosh* greater than this, and they are considered to be fully mingled and it is prohibited...But it makes sense, in my humble opinion, that a *mechitza* above shoulder height suffices, for we have seen that the *mechitza* is not for the prohibition of gazing...

שו"ת אגרות משה או"ח ג:כג

לכל הפחות מחיצה גבוהה עד הכתפים, והוא לפי המדה לרש"י ותוס[פות] י"ח טפחים ולרשב"ם הוא ערך י"ז טפחים עיין שם, אבל כפי שחזינן בזמננו שעד הכתפים ברוב נשים הוא פחות, לכן המיקל במחיצה דששים אינטשעס שהם חמשה פוט אין למחות... יש בתי כנסיות שהגביהו את רצפת עזרת הנשים לערך פוט ויותר ואין מניחין להגביה את המחיצה, וזה לא טוב לע"ד [=לפי עניות דעתי]...
אך מ"מ איני אומר איסור ברור

Iggerot Moshe OC III:23

At the least a *mechitza* to shoulder height, and according to the measure of Rashi and Tosafot this is 18 handbreadths, and for Rashbam it is the amount of 17 handbreadths (see there), but as we have seen nowadays that shoulder height for most women is less, so one who is lenient with a *mechitza* of 60 inches [152 cm], which is five feet, one should not protest...There are synagogues that raised the floor of the women's section a foot or more and don't allow for raising the *mechitza* and this is not good in my humble opinion...but in any case I do not say that this is absolutely prohibited...

שו"ת דברי יואל או"ח י

שטעה בהבנת דברי הש"ס לומר שלא הקפידו על הסתכלות...מה יועיל לזה המחיצה שעד אחר הכתפים אם הראשים והצורות מגולות, הלא יכולים להרבות בדברים ושחוק וקלות ראש, והמחיצה שבין הגופים אינה כלום...

Responsa Divrei Yoel OC 10

For he erred in understanding the words of the Talmud as meaning that they were not particular about looking... What use is a shoulder-height *mechitza* for this if the heads and forms are exposed, can't they have much speech and joking and frivolity, and the *mechitza* between the bodies is nothing...

[Rabbi Aryeh Frimer, 'Women and Minyan,' Tradition, 23:4 \(Summer 1988\): 54-77, note 89](#)

In a personal *horaah halacha lemaaseh* (Cambridge, Mass. 1971) Rabbi Joseph B. Soloveitchik shlita ruled that a *mechitza* need only be 50 inches high. Rav Yosef Eliyahu Henkin allowed for a *mechitza* of only ten *tefachim*, the minimum height of a *mechitza* in the context of the laws of *sukka*, so long as there was a curtain on top.

רב יוסף אליהו הנקין, גבורות אליהו א:מד

ובשעת הדחק תהיה המחיצה לפחות עשרה טפחים ולמעלה מזה יהא ווילון מספיק

[Rav Yosef Eliyahu Henkin, Gevurot Eliyahu I:44:2](#)

Rav Yosef Eliyahu Henkin allowed for a *mechitza* of only ten *tefachim*, the minimum height of a *mechitza* in the context of the laws of *sukka*, so long as there was a curtain on top.

שו"ת אגרות משה או"ח ד:לב

...שני טבלאות של עץ יפים והם עשויין לנוי וליופי נקבים נקבים... לע"ד [=לפי עניות דעתי] הם ראויין לעשות מחיצה באשר דרך נקבים האלו אי אפשר לבא לידי קלות ראש...

Iggerot Moshe OC IV:32

...Two pretty wood panels made decoratively with many holes...in my humble opinion they are fit to make a *mechitza*, when through these holes it is impossible to come to *kalut rosh*...

שו"ת אגרות משה או"ח ג:כג

...והנה לבד ענין המחיצה שזהו דבר המחוייב אפילו נשים צנועות ביותר, יש ענין מחיצה בשביל איסור הסתכלות ממש במקומות שצריך שיהיו מכוסות שהן בדין ערוה בזמננו ... למחיצה מזכוכית שמועילה לדין המחיצה ואינה מועילה לאיסור ק"ש [=קריאת שמע] ותפלה נגד ערוה...אם הוא ביהכ"נ [=בית הכנסת]

שאינ מניחים לנשים מגולות הזרועות וכדומה ליכנס לביהכ"נ [=לבית הכנסת]
רשאים מדינא לעשות אף מחיצה מזכוכית....

Iggerot Moshe OC III:23

Aside from the matter of the *mechitza*, which is obligatory even for the most modest women, there is the matter of *mechitza* for the prohibition of actually looking at areas that must be covered, which have the status of *erva* in our time...Regarding a glass *mechitza*, it is effective for the law of *mechitza*, but is not effective for the prohibition of reciting *Shema* and prayer in the presence of *erva*...If it is a synagogue where they don't tolerate women with exposed arms, etc., entering the synagogue, they can in compliance with the law make even a glass *mechitza* ...

שו"ת אגרות משה או"ח ה"יב

א. ... שאלת אם צריך מחיצה כשמתפללים במקום שאינו קבוע לתפלה, למשל, בבית אבל רח"ל [=רחמנא ליצלן]. אם צריכות הנשים לילך לחדר נפרד, או שדי בהפסק אוויר. ונראה שלדינא הנשים בבית אבל צריכות ללכת לחדר אחר. והטעם דבית אבל הוי מקום שפתוח לרבים... אבל אם למעשה הנשים אינן מסכימות לעזוב את החדר, נחשב זה לאקראי, ואין להמנע מלהתפלל מחמת זה. אבל בבית חתן מדינא אין צורך במחיצה, שאינו פתוח לרבים, אלא רק לבני המשפחה. לכן די בכך שילכו האנשים המתפללים לזווית אחת שיוכלו לכוין שם, ושם יתפללו. ב. ... שאלת אם צריך מחיצה לחצוץ רק בפני אשה אחת או שתיים... והנה בכל הדורות נהגו שלפעמים היתה נכנסת אשה ענייה לבית המדרש לקבל צדקה, או אבלה לומר קדיש, וההלכה למעשה בעניין זה צריכה עיון ותלויה בהרבה עניינים... ואפשר להתיר, באקראי, רק עד ב' נשים ולא יותר.

ב. ... שאלת אם צריך מחיצה לחצוץ רק בפני אשה אחת או שתיים... והנה בכל הדורות נהגו שלפעמים היתה נכנסת אשה ענייה לבית המדרש לקבל צדקה, או אבלה לומר קדיש, וההלכה למעשה בעניין זה צריכה עיון ותלויה בהרבה עניינים... ואפשר להתיר, באקראי, רק עד ב' נשים ולא יותר.

Iggerot Moshe OC V:12

... You asked whether a *mechitza* is necessary when praying in a place that is not regularly designated for prayer, for example, in a house of mourning, Heaven help us. Whether the women need to go to a separate room, or whether a separation of air is enough. It seems that halachically women in a house of mourning need to go to another room. The reason is that a house of mourning is a place open to the public...But if in practice the women do not agree to leave the room, it is considered *ad hoc*, and one does not need to avoid praying because of this. But in the house of a

bridegroom, halachically there is no need for a *mechitza*, since it is not open to the public, but only to family members. Therefore, it is sufficient for the men who are praying to go to one corner where they can focus, and pray there.... You asked whether one needs a *mechitza* as a partition before only one or two women... Over the generations, the practice was that sometimes a poor woman would come into the *beit midrash* to receive charity, or a female mourner to recite *kaddish*, and the practical halacha in this matter requires investigation and depends on many factors... One may be lenient ad hoc, only up to two women and no more.

Sarah Rudolph, 'A Woman in Search of a Wall.' Jewish Action

Why did my friends and I have to huddle together and strategize: Should we ask if we can go? Should we just go find the minyan and see if there's a spot where we can stand, apart from the men but close enough to be able to hear and respond to the prayers?...I'm asking for a space for women....if I am welcome, I should be invited....announce from the beginning, "There will be a minyan in five minutes; this part of the room will be the men's section, and this part will be the women's section"? And perhaps if we were invited, more women would consider attending....We can respect all the reasons for women to skip public prayer while still creating a community that encourages those who are able and interested to attend.

Devorah Rubin, 'Davening in Dark Corners,' Jewish Action, Spring 1998.

On Shabbos, on Yom Tov, and especially during the *Yamim Noraim*, it enhances one's *kavanos* to see the *baal tefillah*; to watch the Torah being read and raised; to see the *shofar* being blown; and to see the *Hakafos* on Hoshana Rabba. ... At the present time, in many *shuls*, it requires imagination to feel that one is part of the congregation. It is also harder to follow the rabbi's *drashah* when one cannot see his face. The solution adopted in some *shuls* of drawing back the curtains during the speech does not take into account that some of us are uncomfortable being suddenly put on display. Several major Orthodox *shuls* have had the good sense to try to remedy the situation. The technology certainly exists, for example: the one-way mirror; a combination of smoked glass and screen; adjustable wooden louvers; and of course, balconies, especially tiered balconies, afford a good view. Installing a kosher, women-friendly *mechitzah* need not be difficult or expensive; all it requires is good will and ingenuity.

Deborah Klapper, 'What do our Shuls Teach Us,' Times of Israel, April 28, 2017.

If the women's section is behind the men's section, rearrange as soon as is feasible... When you convert your shul to side-by-side, you are sending

a message of equal importance and also facilitating access for women to hear and see.

רחלי וינסטוק, "מחיצות של תקווה", מקור ראשון 21.2.2020

התיקון הגדול שנעשה במקדש, בהפרדה בין גברים לנשים, אפשר לי סביבה נטולת מתח מיני, שבה אני יכולה להביא את תשוקות הנשמה לבורא בשחרור של הקול והגוף עד לקצה, במקום מוגן ובטוח, שמאפשר לתפילה זכה וטהורה לפרוץ ללא חשש. המחיצה האטומה שדרכה אני לא רואה את הגברים, שמשאירה אותי בנוכחות חברותיי בלבד, מאפשרת לי לראות את הקולות ולחקוק אותם בליבי.

Racheli Weinstock, 'Mechitzot of Hope,' Mekor Rishon, February 21, 2020.

The rectification that was made in the Temple, separating men and women, affords me with an environment free of sexual tension, in which I can express the soul's desires for the Creator with total freedom of voice and body, in a protected and safe space that allows for a pure prayer to break out without reservation. The impenetrable *mechitza* through which I do not see the men, which leaves me only in the presence of my fellow women, allows me to see the voices [of prayer] and to etch them in my heart.

COMMUNAL PRAYER

ערוך השולחן אורח חיים סימן נה

ודאי העומדים בעזרת נשים לא יצטרפו עם העומדים בבהכ"נ [=בבית הכנסת] אף שיש חלונות מעזרת נשים להבהכ"נ [=לבית הכנסת] ורואים אלו פניהם של אלו כיון שמחיצות גמורות הן הוויין שתי רשויות

Aruch Ha-shulchan OC 55

Certainly those who stand in the women's section do not count together with those who stand in the synagogue even if there are windows from the women's section to the synagogue and they see each other's faces, since they are full *mechitzot*, these are two distinct domains [that do not join].

משנה ברורה סימן נה: נב

פשוט העומדים בעזרת נשים ובמחיצה המפסקת יש חלון ומראה להם פניו משם מצטרף עמהם לעשרה וכ"ש [=וכל שכן] דאם יש בלעדו עשרה נחשב תפלה בצבור עי"ז [=על ידי זה]...

Mishna Berura 55:52

It is clear that those men who stand in the women's section, and the *mechitza* that separates has a window and he shows them [the other minyan members] his face from there, he counts together with them for ten. How much more so if there are ten men without him, [his prayer] is considered communal prayer through this [standing in the women's section].

שו"ת בני בנימין ב:ז

...במחיצה שאינה מגיעה לתקרה שאז נחשבת כבמקום אחד עם הצבור... שכיוון שעיקר תשמיש עזרת נשים הוא שנשים מתפללות ועונות שם לתפלה של הגברים ומקשיבות לקריאת התורה... לכן עזרת הנשים נגררת אחרי עזרת גברים ובטלה...

Responsa Benei Banim 2:7

...With a *mechitza* that does not reach the ceiling, which then is considered as one place with the community.... Since the primary use of the *ezrat nashim* is that women pray and respond there to the prayer of the men and listen to the reading of the Torah... therefore the women's section is drawn after the men's section and [its distinction as its own domain] considered nullified.

SANCTITY

חכמת אדם שער איסור והיתר כלל פו

דעזרת נשים אין בו קדושת בית הכנסת כלל

Chochmat Adam Issur Ve-heter 86

For the *ezrat nashim* has none of the sanctity of the synagogue at all.

שו"ת ציץ אליעזר חלק ט סימן יא

הן אמת דהדעה המהלכת בספרי שו"ת רבותינו האחרונים ז"ל הוא דיש חלות קדושה גם על עזרת נשים, אבל זה מודים כמעט רובא דרובא של הפוסקים שעד כדי קדושה של בית כנסת עצמו לא בא זה.

Responsa Tzitz Eliezer 9:11

It is true that the predominant view in the responsa of our later sages is that sanctity is also inherent to the *ezrat nashim*, but nearly the vast majority of halachic authorities concede that it does not reach the level of sanctity of the sanctuary itself.

ערוך השולחן אורח חיים סימן קנד סעיף ז

וכן בהכ"נ [=בית הכנסת] של נשים יש עליה קדושת בכה"נ [=בית הכנסת] כיון שהנשים מתפללות שם.

Aruch Ha-shulchan OC 154:7

So, too, the women's synagogue has the sanctity of a synagogue, since women pray there.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ' ש"כט
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלהאן

והי' מחנך קדוש

רו"ל הבינו מפקוק זה, דבכל פעם שיש עמנו שכינה, בעיני קדושת המחנה מלד ערוה לואה ומ"ר, דבמחנה החיילים הבטיחה התורה, כי ד' א' מתהלך בקרב מחנך להזיך וגו', והוה"נ בשעת תפילה ות"ת, ששכינה כנגדו. ובמחנה החיילים נחלקו בירושלמי (ע' ר"ח ספ"ק דערוצין) כמה חיילים בעיני במקום אחד להחשב כמחנה. ובחזו"א (שמה) הבין להלכה דכל בי עשרה שכינתא שריא, כלומר, אם יש עשרה חיילים שראויים להצטרף למנין.

ועיי"ש בילקו"ש לפ' כי תצא דכלול בדיון קדושת המחנה לתפילה שלא יהיו נשים וגברים בתערוכות [וע' אגרי"מ או"ח ח"א ס' ל"ט], אלא בעיני הרחוקת ד"א אלו מאלו, ושמה בצאור הוית רענן (מבעל המג"א) הבין, דשיעור זה של ד"א נלמד מה"א יתירא דכתיב אצל חנה (ריש ס' שופטים), שאמרה לעלי הכהן, אני האשה הנצבת עמכה צוה, והבינו מזה רו"ל [ע' גמ' ותוס' ברכות (לא:)] שלא היו תוך ד"א אחד לשני, אלא תוך האמה החמישית, וע' משנה ספ"ג דנגעים דמשמע מהר"ש והרע"ב שמה דשיעור ד"א דאורייתא הוא, שזה "מקומו" של המתפלל, וע"פ פשוטו היה נראה שאפילו גבר המתפלל ביחידות בביתו אין לו להתפלל תוך ד"א לאשתו או לאמו ולאחותו, דע"פ פשוטו משמע שחנה התפללה במשכן שילה ביחידות, ואעפ"כ נזכרה שלא להתפלל תוך ד"א לעלי הכהן.

כשיתחילו לסדר מנינים לתפילה ולקרה"ת מחוץ לבתים, ומסתמא אף הנשים ירצו להשתתף, יש לזוהר צוה. ובציהכ"ס נהגו לדקדק שלא מספיק הרחוקת ד"א, אלא בעיני נמי מחינה, אבל אין זה בצחינת מחינה המתרת, שלפורסו אסור מדרבנן, שדינו כעושה אהל עראי מתחילה בשבת, אלא רק נחשב כמחיצה לניעות בעלמא, שהפורסו בשבת נחשב כמוסיף על אהל עראי, כי כבר יש בפנים בבית מקצת ניעות, ע' משנ"ב לאו"ח שט"ו ס"ק ה', דבשעת דרשת החכם, דקאמר הוא לאו דוקא, אלא דהוה"נ בשעת התפילה (כן שמעתי מרבנו, ז"ל). ואף דמעיקר הדיון קשה להצריך מחיצה כשיתחילו להתאסף להתפלל בצבור בחוץ, מכ"מ צריכים לזוהר שלא יהא נראה כמתקה את המינים, ע' משנה ספ"ב דחולין. ומן הנכון לזוהר צוה כשמתפללים בשבע ברכות או בחתונה שירחיקו הגברים ד"א מהנשים.